B&O Bijbel & Onderwijs
40 jaar 1981-2021

MAGAZINE

JAARGANG 24 - NUMMER 4 - DECEMBER 2021

Klimaathype
Unfair klimaatdebat lokt complottheorieën uit

Wat is het doel van meditatie?
Meditatie, een weg tot Heil?

Ruimte voor reformatorische identiteitsverklaringen is niet zo raar

Covid-19 en het einde van de abortusfilosofie

Uitgangspunt Bijbel & Onderwijs

Bijbel & Onderwijs wil de christelijke levensbeschouwing in opvoeding en onderwijs integreren. Die levensbeschouwing

- **baseert zich op de Bijbel (bijbelcentrisch).**
- **is gericht op de persoon van Jezus Christus (christocentrisch).**

Colofon

B&O Magazine
Uitgave: stichting Bijbel & Onderwijs
24e jaargang, nr. 4, december 2021.

Periodiek voor donateurs van stichting Bijbel & Onderwijs.

Bestuur
mevr. drs. I. Matzken MA, ing.
ing. W. van der Meer, J. Oudshoorn,
L. Snijder

Bureau (kantoor)
Wilgenhof 34, 4283 JB Giessen
Tel. 0183 449 793
Openingstijden
Dinsdagmiddag en donderdagmiddag
van 13.00 - 16.00 uur

Redactie
Bestuur

Aan dit nummer werkten mee
H. van Buren, C. Develing,
ing. J. Grünbauer, ing. W. van der Meer

Redactie- en correspondentieadres
Wilgenhof 34, 4283 JB Giessen
Tel. 0183 449 793
E-mail: info@bijbelenonderwijs.nl
secretaris@bijbelenonderwijs.nl
Website: www.bijbelenonderwijs.nl

Donateur en opzegging
De donatie aan de stichting Bijbel & Onderwijs bedraagt €17,50 en loopt van 1 januari t/m 31 december.
Opzegging dient plaats te vinden vóór 1 december.

Overname van artikelen is alleen toegestaan met schriftelijke toestemming van de redactie.

Testament
Wilt u onze stichting testamentair gedenken? De ten naamstelling dient te luiden: stichting Bijbel & Onderwijs te Giessen. De stichting bezit rechtsgeldigheid en is ingeschreven bij de Kamer van Koophandel, dossiernummer 40507771

IBAN nr. NL67INGB0000824575
BIC nr. INGBNL2A

Vormgeving en drukwerkbegeleiding:
WoodyDesign Multimedia, Veenendaal

Deze keer in het magazine:

3 Vooraf

4 Covid-19 ↔ abortus
Covid-19 en het einde van de abortusfilosofie

7 Klimaathype
Unfair klimaatdebat lokt complottheorieën uit

10 Wat is het doel van meditatie?
Meditatie, een weg tot Heil?

13 Ruimte voor reformatorische identiteitsverklaringen is niet zo raar

14 Nieuwe scholen

15 Kort nieuws

Vooraf...

Als u dit voorwoord leest, is ons veertigjarig jubileum nagenoeg voorbij. Ik ben zelf dertig jaar lezer van het magazine. Rob Matzken, de oprichter, stond mij destijds bij met raad en gebed, toen bij mijn werkgever een goeroe werd ingehuurd die voor duizenden verkoopmedewerkers zijn occulte kunsten mocht vertonen. Een brief van ons, christelijke medewerkers, aan de directeur resulteerde in een excuusbrief met een kopie aan de hele directie.

In die dertig jaar is er in mijn persoonlijk leven veel veranderd. Ik ben getrouwd en gezegend met vier zonen. De oudste is inmiddels afgestudeerd, heeft een baan en uitzicht op een christelijk huwelijk. De jongste zit in groep acht en gaat volgend jaar naar de middelbare school. Na ons trouwen woonden we in een middelgrote stad waar geen enkele christelijke basisschool meer was. De 'laatste' was een interreligieuze school waar werd geleerd dat Christus 'een weg' tot behoud is. Dus gingen de kinderen met de schoolbus naar een klein gehucht, tussen de boerderijen, naar een christelijke school (500 leerlingen!) waar ze 's middags overbleven. De eigen bijdrage voor het vervoer was jaarlijks €1200,-. Ik betaalde dat graag. Toen de middelbare school in zicht kwam, zijn we vanwege de schoolkeuze verhuisd naar een andere middelgrote stad waar drie christelijke scholen voor voortgezet onderwijs waren. 'Zijn jullie verhuisd vanwege de school van de kinderen', werd ons weleens gevraagd? Inderdaad. We kozen voor de 'strengste'. Terugkijkend was die min of meer net zo streng als de middelbare school die ik zelf doorliep in de jaren tachtig van de vorige eeuw. De andere twee scholen zou ik typeren als nominaal christelijk en een beetje evangelisch.

In onze stad zijn 25 protestants christelijke basisscholen (PCBO). Ik citeer van hun website. 'Het kind staat centraal. Zij zijn de middelpunten op onze scholen. Om hen gaat het. Wij werken samen met kinderen en ouders om het beste in hen naar boven te halen. Iedere school doet dat vanuit zijn eigen karakter en zijn eigen identiteit (Jenaplanonderwijs, Montessori-onderwijs, Dalton-onderwijs etc.) Er is daarom altijd een school die bij jou en jouw kind past. Dat is onze kracht. Onze normen en waarden worden gevormd door het christelijke geloof'.

Ik kan de naam van de Heere Jezus echter niet vinden op hun website. Gelukkig is er een zoekfunctie. 'God', 'Christus' komen echter helemaal niet voor en 'Jezus' en 'bijbel' slechts twee keer. Vaak komen woorden als 'het kind' (359x), 'het beste' (81x), 'ontwikkeling' (75x), 'positief' (34x) en 'kracht' (36x).

Bijbel & Onderwijs staat echter een levensbeschouwing voor die bijbelcentrisch en christocentrisch is. **Er zijn nog maar weinig scholen in Nederland overgebleven waar de Bijbel een rol van betekenis speelt en waar kinderen op de Heere Jezus Christus worden gewezen.** Ik heb met mijn vrouw hele bewuste schoolkeuzes gemaakt voor onze kinderen en daarom ben ik (bestuurs)lid.

Ik ben het enige bestuurslid met schoolgaande kinderen. Wij hebben dringend behoefte aan ouders, schrijvers, bestuursleden en een redacteur voor ons blad en de website.

De tijden zijn niet beter geworden. Paulus schrijft aan Timotheüs over leraars in de laatste dagen waarin zware tijden komen. Zelfzucht, ongehoorzame kinderen en onhandelbaarheid noemt hij. Timotheüs zelf had een godvrezende moeder (Eunice) en daarom schreef Paulus: *Blijf gij echter bij wat u geleerd en toevertrouwd is,* ***wél bewust van wie gij het hebt geleerd,*** *en dat gij van* ***kindsbeen af de heilige schriften kent,*** *die u wijs kunnen maken tot zaligheid door het geloof in Christus Jezus* (2Tim 3:14,15). Als de school het niet meer doet, dan komt het op u aan. Wij willen u daarin bijstaan. Een rijke zegen in uw gezin voor 2022! Wilt u serieus Gods aangezicht zoeken of u ons kunt komen versterken? ■

Swawek van der Meer

Ing. W. van der Meer is penningmeester van B&O.

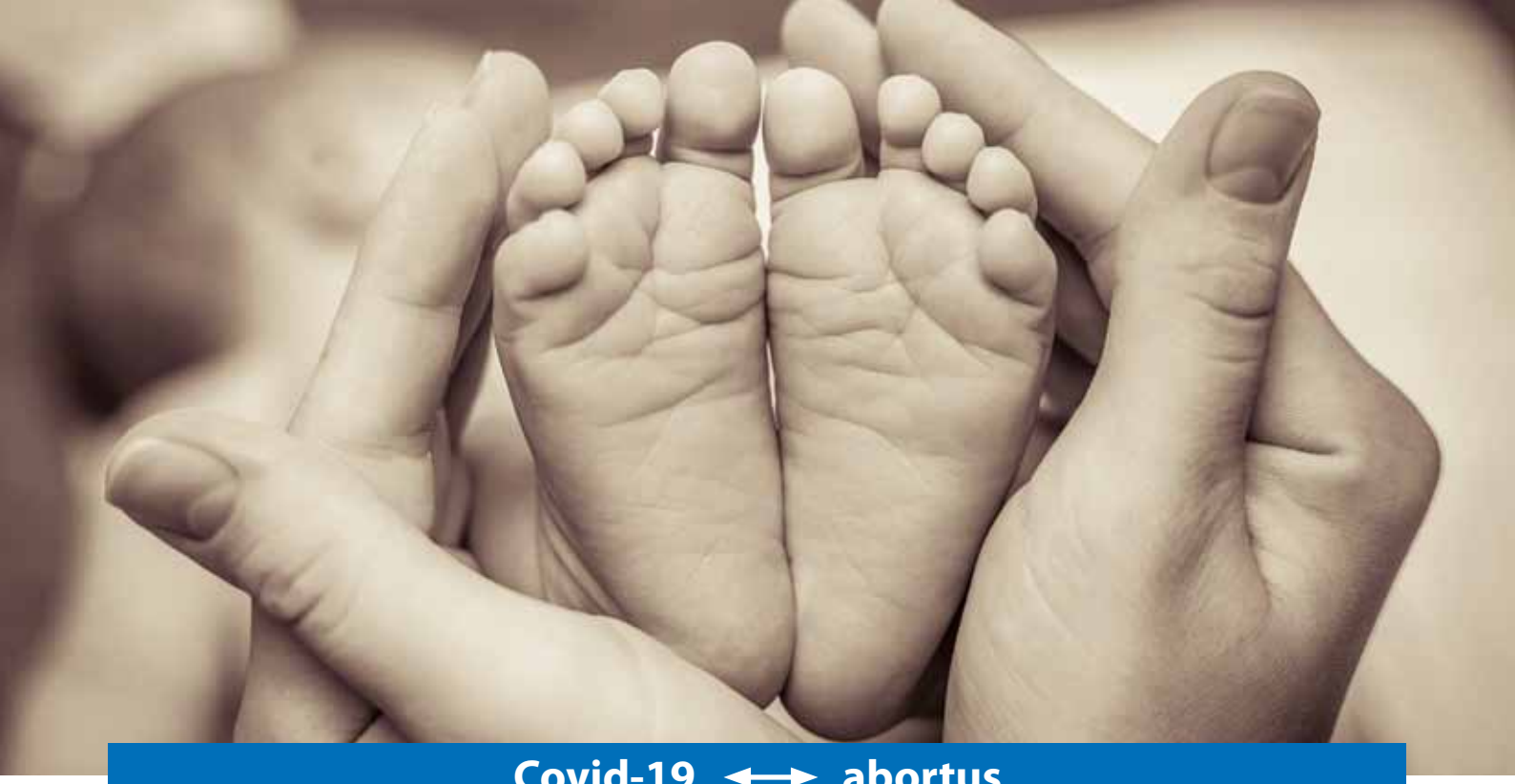

Covid-19 en het einde van de abortusfilosofie

Veel mensen vinden, dat alles wel zo'n beetje is gezegd als het gaat om abortus. Maar is dat zo? Ja, voorstanders van abortus konden jarenlang zonder weerstand uitleggen wat hen motiveert, maar de prolifebeweging moest het meestal doen met karikaturen van zichzelf, opgevoerd door diezelfde voorstanders. Als de prochoicer voorbij de populaire karikatuur van de prolifer kijkt, wacht hem een regenboog van onaangeraakte argumenten voor de bescherming van het ongeboren leven. En die regenboog krijgt steeds meer kleuren.
In dit stuk wil ik de abortusdiscussie vergelijken met een actueel en prangend thema. We zullen een stap terug in de tijd zetten, langs de ethische overwegingen die het ongeboren menselijk wezen in het Westen vogelvrij maakten. Die kernwaarden leg ik vervolgens naast de snel ontwikkelende ethiek omtrent Covid-19.

Iedereen is pro-leven

We leven in een bijzondere tijd, waarin overheden hun burgers vragen te wennen aan het nieuwe normaal. U verwacht het misschien niet, maar over die nieuwe normaal valt veel te zeggen met het oog op een thema als abortus. Ik ga het niet met u hebben over de vraag of Covid-19 wel of niet gevaarlijker is dan de griep en of de maatregelen (lockdowns, bezoekbeperkingen, vaccinatie, afstand houden) goed werken of juist helemaal niet. Omwille van de discussie wil ik uitgaan van het hypothetische gelijk van onze overheid en de mensen die haar maatregelen steunen.

Veel langer dan de tijd die het kost om een kind te baren, hielden we afstand van elkaar en kwamen we zelfs niet meer op plekken waar we graag komen. En dat was nog niet alles. Tijdens de Covid-crisis accepteerden we, dat onze dierbaren eenzaam stierven en door slechts een selecte groep werden begraven. Sommigen van ons hadden bedrijven die ten onder gingen aan de maatregelen en weer anderen moesten een belangrijke operatie uitstellen vanwege overbezetting van de ziekenhuizen. Een aantal van deze zaken waren ingrijpende beperkingen van onze vrijheid van beweging. Hoewel dit een mensenrecht betreft, valt dit buiten de zogeheten niet-opschortbare rechten en is derhalve niet heilig.

Vrijheid van beweging kan gezien worden als een subcategorie van het zelfbeschikkingsrecht. Dit biedt een interessante parallel tussen onze maatschappelijke antwoorden op enerzijds de problemen van ongewenste zwangerschap en anderzijds een wereldwijd virus. **Vanaf het begin van de maatregelen valt me namelijk iets op: iedereen is pro-leven. Sterker nog, iedereen vindt het de normaalste zaak van de wereld dat we wereldvreemde mensen beschermen tegen een vroege dood, door offers te brengen aan onze eigen vrijheden.**

Misschien denkt u mij te hebben betrapt op een foutje. Want hoe kan ik zeggen dat iedereen met een pro-leven visie naar Covid-19 kijkt, als er behoorlijk wat tegenstanders van de maatregelen zijn? Sterker nog, onder hen bevinden zich opvallend veel mensen die zich op gebied van abortus pro-leven zouden noemen! Maar dan vergeet u het fundament. Die mensen zijn nog steeds pro-leven, alleen vinden ze oprecht dat de maatregelen niet in verhouding zijn of zelfs niet werken. Van hypocrisie is dus geen sprake, althans niet aan hun kant van de vijver.

Het is immers de kant van de abortusvoorstanders waar een groot deel nu zweert bij de morele verplichting om wereldvreemde mensen, koste wat het kost, in leven te houden. Dat is opvallend, na een leven lang zweren, dat een moeder haar kind mag laten doden dankzij haar recht op zelfbeschikking. Het viel de voormalige Amerikaanse president Ronald Reagan al eens op, dat voorstanders van abortus altijd al geboren zijn. Op dezelfde manier valt mij nu op, dat iedereen pro-life is, als het hun eigen leven is dat op het spel staat.

Voelt u hoe de meerderheidsopstelling ten opzichte van Covid-19 schuurt met die ten opzichte van abortus? Zo niet, dan bent u mogelijk van mening, dat de pro-keuze visie ervan uitgaat, dat het ongeboren wezen geen mens is en er dus niemand wordt gedood. U heeft gelijk, als u zich hiervoor beroept op de ongetrainde abortusvoorstander, die zich nooit vastbeet in de materie, maar het vooral prettig vindt klinken, dat vrouwen bepaalde vrijheden behouden. Maar dat is niet de pro-keuzefilosofie die de Westerse abortuswetten beïnvloedde. Ziet u, de Nederlandse abortuswet spreekt nergens over een klompje cellen, maar hanteert de term "ongeboren leven". Daarbij staat ook geschreven, dat de vrouw een zekere verantwoordelijkheid heeft over dit ongeboren leven. Dat zou een absurde opmerking van de wetgever zijn, als het uitgangspunt is dat er bij een abortus niets anders wordt verwijderd dan een levenloos klompje cellen.

De morele plicht om levens te beschermen

De abortuswet schotelt ons een "strijdbeeld" voor van twee menselijke wezens die fysiek met elkaar verbonden zijn geraakt. De gastvrouw, als het ware, houdt het leven van de andere entiteit in stand en niet andersom. Daarom is het de gastvrouw die mag bepalen, hoe lang dit leven in stand wordt gehouden.

Deze oplossing van een uiterst unieke botsing tussen twee mensenrechten lijkt overgenomen van een, onder filosofen, breed gedragen argument uit de jaren zeventig van de vorige eeuw: het *geen-plicht-tot-instandhoudingsargument*. De Amerikaanse Judith Jarvis Thomson was één van de bekendste uitdragers van deze filosofie, die zij onder meer vormgaf met haar analogie van de beroemde vioolspeler.
In die analogie speelt zich een bijzonder tafereel af, dat moet dienen als een hypothetische vergelijking met een ongewenste zwangerschap: u wordt wakker en blijkt in een ziekenhuisbed te liggen. Al snel ziet u, dat er allerlei buisjes uit uw lichaam komen die leiden naar het bed naast u. De dokter komt binnen en legt uit, dat het andere bed wordt gevuld door een beroemde vioolspeler. Hij is terminaal ziek en u bleek de enige die hem kon redden. Met de unieke eigenschappen van uw lichaam houdt u zijn leven in stand, zodat artsen de tijd hebben om hem helemaal te genezen. "Verbreekt u de verbinding tussen de lichamen binnen nu en een bepaald aantal maanden, dan sterft de vioolspeler. Dat wilt u toch niet?"

Vervolgens stelt Thomson haar cruciale vraag: kan iemand worden gedwongen een ander mens in leven te houden met zijn of haar lichaam? Het doel van deze hypothese was om de discussie over de menselijkheid van het ongeboren wezen buitenspel te zetten. Volgens de filosofe bleek namelijk, dat het er niet toe doet of het een mens is. Al zou het een beroemde vioolspeler zijn, de afhankelijke persoon mag naar zijn sterven worden geleid, indien de ander haar lichaam niet wil laten gebruiken, bijvoorbeeld omdat ze geen vrijheden wenst op te offeren. Zou het nobel zijn om de persoon te redden? Ja, maar van een morele verplichting was volgens Thomson geen sprake.

"Het is de kant van de abortusvoorstanders waar een groot deel nu zweert bij de morele verplichting om wereldvreemde mensen, koste wat het kost, in leven te houden."

DOORDENKER:

"De wijze heeft ogen in zijn hoofd, maar de dwaas wandelt in de duisternis."

Prediker 2: 14

De antwoorden van de prolifebeweging kwamen al snel na Thomsons publicatie. Zo heeft men destijds bepleit, dat de vergelijking om allerlei redenen niet opgaat. Om er slechts een paar te noemen: de vioolspeler is niet haar bloedeigen kind en het onthouden van levensreddende steun staat niet gelijk aan het actief doden van een menselijk wezen, zoals dat tijdens een abortus gebeurt. Voor het doel van dit artikel richt ik me echter op een ander punt van kritiek: Thomsons conclusie dat het geen morele verplichting zou zijn om een deel van onze zelfbeschikking te offeren, zodat een ander mens kan blijven leven.

U begint mijn motief misschien al te zien: momenteel vinden miljoenen Nederlanders het een morele verplichting om iemand te redden van een kleine kans op de dood. Mensen waar ze weliswaar niet fysiek mee verbonden zijn, maar de onderlinge afhankelijkheid is hetzelfde. Als u geen afstand houdt, gaan er immers mensen dood, zo liet de populaire opiniemaker Arjan Lubach zijn kijkers in maart 2020 weten. Het moge duidelijk zijn, dat onze overheid soortgelijke morele pressie nooit uit de weg is gegaan. En dat is mogelijk terecht, wil ik benadrukken. Nogmaals, ons gedachte-experiment is geen beoordeling van de coronamaatregelen.

"Oké, maar het is *ook* gewoon geen mens"

U heeft een punt als u zegt dat veel abortusvoorstanders (ook) vinden, dat het ongeborene geen mens is. Sterker nog, voor de meesten is dat het hele argument. Bovendien zijn de overwegingen van Thomson niet al te bekend bij het grote publiek. Maar het is duidelijk dat deze filosofie (en de huidige abortuswet) alle ruimte biedt voor het kwalificeren van een ongeborene als een mens, met de duidelijke boodschap dat deze mens mag worden gedood. De rechten van ongeboren mensen zijn dus afhankelijk van de welwillendheid van de moeder, aldus de wet.

Dit verklaart waarom abortusvoorstanders zelf geen tegenstrijdigheid ervaren bij het spreken van een kind, als de zwangerschap gewenst is. Zoals bij zoveel moderne thema's spelen biologische feiten geen rol meer. Plooibare gevoelens bepalen steeds meer wie wij zijn en binnen het abortusthema wie *anderen* zijn.

Ideeën over een semi- of potentieelmenselijk wezen bestaan er natuurlijk wel binnen de filosofieën achter de pro-choice beweging. Maar het *geen-plicht-tot-instandhoudingsargument* bevat een filosofie die aan de wieg stond van leuzen als "baas in eigen buik". **Met de achtergrond van dit artikel snapt u wat deze leus echt betekent: het gaat niet om de vraag of abortus een stuk weefsel doodt of een mens. Boven alles staat het gegeven dat een vrouw baas is over haar eigen lichaam. Het maakt niet uit wiens leven van haar afhankelijk is, want het offer van een tijdelijk lot als "gever van leven" hoeft zij niet te maken, aldus Thomson; aldus de Nederlandse abortuswet.**

Tijdelijke baas in eigen buik?

De leus betekent overigens ook, dat een vrouw *altijd* baas in eigen buik is. Dus niet slechts tot het kind levensvatbaar is of tot een ander moment tijdens de fysieke verbinding tussen de twee lichamen. Dat is de reden dat sommige abortusvoorstanders daadwerkelijk doorstrijden voor abortusrechten gedurende de gehele zwangerschapsperiode.
Dit standpunt wordt niet vaak gedeeld, vermoedelijk, omdat het een bepaald extremisme blootlegt. Voor de gemiddelde voorstander van abortusrechten gaat zoiets immers veel te ver, omdat zij abortus alleen kunnen legitimeren met het excuus dat er nog geen sprake is van een mens. Maar een vertegenwoordiger van Abortion Network Amsterdam (ANA) gaf in 2019 aan, dat de 24-wekengrens nog altijd een beperking is van de vrouwelijke zelfbeschikking. Een jaar later liet de oprichtster van Women on Waves, Rebecca Gomperts, zich in televisieprogramma *De Vooravond* ontvallen, dat het aan de vrouw zelf is om te bepalen tot wanneer haar zwangerschap kan worden afgebroken. Deze denkwijze komt rechtstreeks uit de ware filosofie achter het standpunt van abortusvoorstanders.
Wie het nog niet wist, beseft nu dat de verdediging van abortusrechten dikwijls gepaard gaat met een erkenning van het gelijk van pro-life: het gaat om mensen! Maar de tragische realiteit die erop volgt, is dat het strijden voor abortus daarmee geen decibel zachter wordt.

> **"Momenteel vinden miljoenen Nederlanders het een morele verplichting om iemand te redden van een kleine kans op de dood."**

Misschien zal Covid-19 de mensheid doen bekeren naar een erkenning dat zwakkere, afhankelijke mensen wel degelijk levens leiden die beschermwaardig zijn. Want dat onze ongeborenen mensen zijn, valt anno 2021 niet meer te ontkennen. Want het is opvallend dat voorvechters van abortusrechten het tegenovergestelde bepleiten, als het gaat om de coronamaatregelen. De sleutelwoorden van dat pleidooi – "offeren", "beschermwaardigheid", "naastenliefde" – lijken rechtstreeks overgenomen van het handboek dat de prolifebeweging al decennia hanteert. ■

Chris Develing

De heer Develing is communicatiemedewerker bij Schreeuw om Leven.

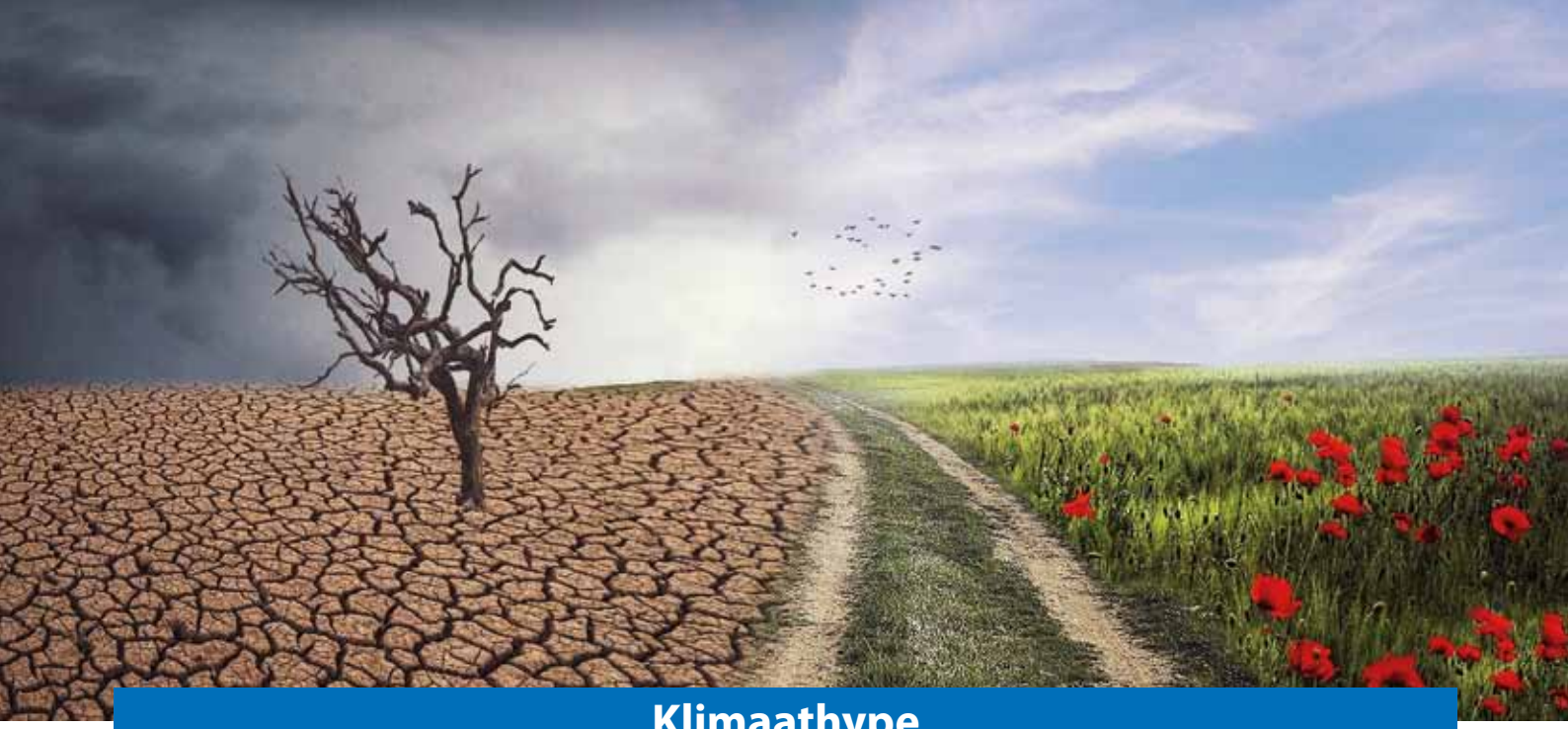

Klimaathype

Unfair klimaatdebat lokt complottheorieën uit

Inleiding

Het klimaatdebat wordt unfair gevoerd. Eigenlijk is er geen klimaatdebat. Andersdenkende wetenschappers worden *kaltgestellt*. Dit geeft niet alleen een eenzijdige uitkomst van het debat, maar is ook een voedingsbodem voor complottheorieën op andere terreinen van het leven.

Klimaat of milieu

Deze twee woorden worden vaak door elkaar gebruikt. Toch hebben ze een verschillende betekenis. Het milieu is de biologische leefomgeving, ofwel alles om ons heen: grond, lucht en water. Het klimaat is het gemiddelde weer van de laatste 30 jaar. De relatie is, dat het klimaat een onderdeel is van het milieu. Het klimaatdebat komt voort uit het milieudebat.

Het milieudebat

De econoom en dominee Robert Thomas Malthus kwam in 1798 met de waarschuwing, dat de bevolkingsgroei sneller ging dan de groei van de voedselproductie met hongersnood als gevolg Zijn betoog leek rationeel. De toename van de voedselproductie zou gaan via een rechte lijn, en de aanwas van de bevolking als een kromme lijn die steeds sneller ging stijgen. Hiernaast is zijn stelling door een grafiek verklaard. Het punt S waar de rechte lijn de kromme lijn snijdt (geprojecteerd als T op de horizontale tijd-as), zou het moment zijn, dat de hongersnood zou beginnen.

De jaren verstreken. De groei van het aantal inwoners van de meeste Europese landen verliep niet zoals de kromme lijn in de grafiek. Een van de oorzaken was het gebruik van voorbehoedsmiddelen. De hongersnood kondigde zich dan ook niet aan.

Het volgende doemscenario was het rapport van de Club van Rome, getiteld: *'De grenzen aan de groei',* dat in 1972 werd uitgebracht. Kort daarna brak de oliecrisis uit. De toenmalige minister-president Joop den Uyl kondigde de autoloze zondag af. Hij deed er nog een schepje bovenop door te verklaren, dat de wereld nooit meer hetzelfde zou worden. Grote woorden, maar niet waar. We moeten ons realiseren, dat de olieproducerende Arabische landen Nederland boycotten, omdat Nederland zich pro-Israël had verklaard tijdens de Jom Kipoer-oorlog (die duurde van 6-26 oktober 1973). Dus had de oliecrisis niets te maken met het rapport van de Club van Rome.

Later bleek, dat veel voorspellingen die in het rapport van de Club van Rome waren opgetekend, niet zijn uitgekomen. In ieder geval, de toon was gezet; het milieudebat bleef op de agenda staan, maar werd voortgezet als klimaatdebat.

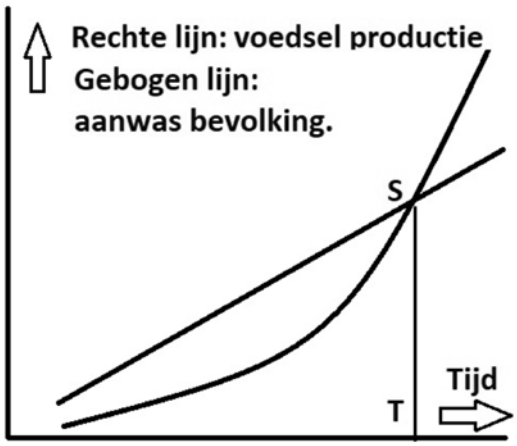

Milieubeleid

In 1980 kwam in Nederland het gifschandaal in Lekkerkerk aan het licht. Een hele nieuwbouwwijk, Lekkerkerk West met 300 woningen, bleek gebouwd op sterk verontreinigde grond. De vervuiling kwam aan het licht, nadat een waterleidingbuis brak die aangetast was door de inwerking van agressieve chemische stoffen. Het was de eerste grote bodemvervuilingsaffaire in Nederland. Deze gebeurtenis heeft tot een rationeel milieubeleid geleid (gereguleerd door de overheid) dat het milieu goed heeft gedaan. Denk bijvoorbeeld aan bodemsaneringen, inspanningen om het buitenwater (meren) schoon te krijgen, enzovoort.

Uit eigen ervaring heb ik geconstateerd, dat sinds dit gifschandaal voor bedrijven het milieu-aspect steeds meer een issue werd, waar men rationeel mee omging. Een voorbeeld: in mijn bedrijf conserveerden wij in de jaren tachtig van de vorige eeuw staalconstructies (met oplosmiddel houdende verf) op een vloer van betonplaten. Dit was ons vergund door de Hinderwetvergunning. Later werden er nadere eisen gesteld aan de vloer, want die moest vloeistofdicht zijn. Die eis vloeide voort uit onze vernieuwde Hinderwetvergunning, die de toepasselijke naam Milieuvergunning had gekregen.

Het klimaatdebat

In 2006 publiceerde El Gore (vicepresident van 1993 – 2001 onder Bill Clinton) zijn boek *An Inconvenient Truth,* in het Nederlands uitgeven als *Een Ongemakkelijke Waarheid*. Het boek is ook verfilmd. Het bleek opnieuw een doemscenario te zijn, dat niet is uitgekomen. Al Gore en de zijnen gaan ervan uit, dat de aarde aan het opwarmen is door een verhoging van de CO_2-concentratie die wordt veroorzaakt door menselijke activiteiten. Het boek van Al Gore kreeg een enorme publiciteit. Er werd veel over het boek gesproken, maar het werd nauwelijks gelezen. Het is ook meer een kijkboek dan een leesboek. Een soort PowerPoint-presentatie. De vele afbeeldingen, maar vooral de grafieken (de later bekritiseerde 'hockeystick') zijn suggestief. De teksten die erbij geschreven zijn, zijn dit ook. Er staan tien gele katernen in van elk vier pagina's met emotionele verhalen over zijn jeugd, zijn vrouw en meer van dergelijke softe onderwerpen. Het laatste gele katern met als titel *De politisering van klimaatverandering* staat vol met suggestieve verdachtmakingen aan het adres van 'een paar multinationals en de regering Bush.

Op een van de laatste pagina's staat:

> 'Nu is het aan ons om gebruik te maken van onze democratie en het door God gegeven vermogen om met elkaar na te denken over onze toekomst, om morele keuzes te maken die het beleid en het gedrag te veranderen, omdat er anders voor onze kinderen en kleinkinderen en voor de mensheid slechts een afgedankte onttakelde en vijandige planeet resteert.'

Daarna de vraag: 'Wat kun je zelf doen tegen klimaatverandering?' De adviezen zijn triviaal en obligaat: 'Je moet energiezuinige apparaten kopen, je huis isoleren, op heet water besparen, minder autokilometers rijden door meer te gaan wandelen en carpoolen.'
Ongeveer vijftien jaar later is duidelijk geworden, dat de voorspellingen die hij deed in zijn boek niet zijn uitgekomen. Bijvoorbeeld stelt Al Gore in zijn boek op pag. 45, dat op de toppen van de Kilimanjaro (bergmassief in Tanzania) 'er over minder dan tien jaar op de Kilimanjaro geen sneeuw meer zal liggen'. Het boek toont foto's van het bergmassief van achtereenvolgende jaren waarop steeds minder sneeuw (gletsjers) te zien is. **Touroperators ter plaatse zijn er beter van geworden, omdat veel toeristen nog 'het laatste beetje sneeuw' wilden zien. Zij zagen echter altijd veel sneeuw.**

Klimaatdissidenten

Het klimaatdebat wordt niet fair gevoerd. Wetenschappers die een ander standpunt innemen dan de 'mainstream' worden de mond gesnoerd. Ik noem hier de Nederlandse meteoroloog Henk Tennekes (niet te verwarren met zijn naamgenoot, die toxicoloog was). Henk Tennekes was onderzoeksdirecteur van het KNMI. Hij was het niet eens met het klimaatverdrag van Kyoto (1992). Hij werd als onderzoeksdirecteur van het KNMI ontslagen. In de New Scientist (12-2-2012) schreef de wetenschapsredacteur van de Volkskrant, Maarten Keulemans, het volgende over Henk Tennekens.

> 'Oud-onderzoeksdirecteur bij het KNMI, oudhoogleraar lucht- en ruimtevaart in de VS werd ontslagen bij het KNMI wegens toenemend excentrieke opvattingen, waarbij hij bijvoorbeeld de Bijbel gebruikte om wetenschappelijke argumenten te ondersteunen. Raakte in conflict met de Koninklijke Nederlandse Akademie van Wetenschappen (KNAW) over het klimaat en zegde daarna zijn lidmaatschap op.'

Frans van Helvoort schreef hierop de volgende reactie:

> 'Verder zou ik u willen verzoeken om de stukken te benoemen die gaan over het gebruik of misbruik van de Bijbel in wetenschappelijke discussies zoals u bij Henk Tennekens aangeeft. Dan wordt dat voor iedereen duidelijk. Deze man is bij het KNMI ontslagen, omdat hij zijn twijfels had en nog steeds heeft over de klimaatmodellen. Als dit anders is, verneem ik dat gaarne van u met bronvermelding.'

Henk Tennekes is op 3 juli dit jaar op 84 jarige leeftijd overleden. In stilte. Ik heb nergens een In Memoriam kunnen vinden.

Dan de Australische wetenschapper, Peter Ridd. Hij wees erop, dat de berichten over het afsterven van het Australische Great Barrier Reef waren gebaseerd op

ondeugdelijk wetenschappelijk onderzoek. Dat was tegen het zere been van enkele van zijn collega's. Hij werd door de James Cook universiteit, waaraan hij was verbonden, ontslagen. Hij vocht zijn ontslag aan bij de rechter. Die stelde hem in het gelijk. Maar zijn ontslag bleef van kracht. Peter Ridd zal wel een flinke schadevergoeding hebben ontvangen, dus behoeven we geen medelijden met hem te hebben. Maar het gevolg is, dat weer een kritisch geluid werd geëlimineerd.

Verder noem ik Philippe Verdier. Het is 2015. In Frankrijk zijn de voorbereidingen van de klimaatconferentie die in december in Parijs gehouden zou worden, in volle gang. De minister van Buitenlandse Zaken, Laurent Fabius, had weermannen en –vrouwen opgeroepen om aandacht te schenken aan de ernst van het klimaatprobleem in hun uitzendingen. Philippe Verdier weigerde om aan dit verzoek van de minister gehoor te geven. Enkele maanden voor die grote klimaatconferentie die eind 2015 plaatsvond, publiceerde Philippe Verdier, toen chef van de meteorologische dienst van de Franse tv *Climat Investigation* (Klimaat onderzoek). In dit boek neemt hij stelling tegen de 'gangbare' uitspraken over het klimaat. Na de publicatie van zijn boek werd hij ontslagen bij de Franse tv.

De bovengenoemden zijn niet de enigen. Ik noem nog de volgende namen van 'klimaatdissidenten': Richard (Dick) Lindzen, Judith Curry, Sally Baliunas, Patrick Michaels, Lennart Bengtsson en Susan Crockford. Deze opsomming is niet uitputtend.

Tenslotte mag hier de naam van toenmalige president van Tsjechië, Václav Klaus, niet ontbreken. Een korte tijd, nadat *'Een ongemakkelijke waarheid'* van Al Gore was uitgekomen, publiceerde Václav Klaus zijn boek *De Blauwe planeet (niet groen)*. Klaus heeft in tegenstelling tot Al Gore een rustige betoogtrant. **Zijn boodschap: we moeten waken voor een groene totalitaire ideologie. Een boodschap van iemand die in een communistische totalitaire wereld heeft geleefd. Deze boodschap wordt steeds actueler.**

Klimaatbeleid

Op grond van dit eenzijdige en unfaire 'klimaatdebat' wordt er klimaatbeleid bepaald. Dit klimaatbeleid, in het bijzonder de bio-, wind- en zonneenergie, is funest voor het milieu. Ik noem: boskap (opwekken van elektriciteit via biomassa), landschapsvervuiling, vernietiging vogels, overlast en gezondheidsklachten voor omwonenden, waardeverlies van nabijgelegen woningen, vermindering van de biodiversiteit, opslagproblemen na het einde van de levensloop van het materiaal. De kosten zijn astronomisch en het effect op het klimaat is niet meetbaar. Ook niet aan het eind van deze eeuw.
Verder hebben de hoge 'klimaatuitgaven' tot gevolg, dat andere sectoren in de maatschappij het moeilijk hebben. Ik noem hier de gezondheidszorg, onderwijs en defensie.

Complottheorieën

Met bovenstaande heb ik het klimaatvraagstuk niet uitputtend behandeld. Wel heb ik genoeg argumenten aangedragen om te laten zien, dat het klimaatdebat unfair gevoerd wordt. Daarbij is er sprake van een tweedeling. Mijn standpunt over het klimaat legt een hypotheek op mijn contacten. Want als ik met 'klimaatgeestverwanten' spreek, dan ervaar ik, dat zij over andere zaken heel anders denken dan ik. Bijvoorbeeld zij zijn anti-Amerikaans en vaak koesteren zij sympathie voor de Russische president Poetin. Maar als ik hun vertel, dat ik blij ben dat er zoiets als een NAVO bestaat, en dat ik niets moet hebben van Poetin, zijn ze stomverbaasd. Vaak houdt het gesprek op.
Maar ook omgekeerd. Tijdens een kerkelijke activiteit liet ik mij ontvallen, dat ik geen enkel geloof heb in de opvatting, dat de opwarming van de aarde het gevolg is van de menselijke activiteit. Ik voegde eraan toe, dat door Nederland vol te zetten met windmolens en zonnepanelen, dit nauwelijks soelaas zal bieden, en dat het energievraagstuk alleen kan worden opgelost door elektriciteit op te wekken met kernenergie. Afgezien van het feit dat men mij dan vol ongeloof aankijkt, verdenkt men mij ervan, dat ik op andere gebieden ook afwijkende standpunten zal hebben. 'Ik zou wel eens pro-Poetin kunnen zijn.' Het gesprek stokt. Maar gezien het feit dat we dezelfde geloofsachtergrond hebben, is een gesprek vaak nog mogelijk. Zou die geloofsachtergrond er niet geweest zijn, dan zou het vertrouwen ver weg zijn. En zou men mij voor een wappie uitgemaakt hebben. **Deze tweedeling die zelfs kan leiden tot allerlei complottheorieën (zoals over de covid-vaccinatie), is een van de gevolgen van het unfaire klimaatdebat.** ■

Johann Grünbauer

De heer Grünbauer is ingenieur en heeft het staalconstructiebedrijf van zijn vader voortgezet. Hij onderhield contacten met leden van mensenrechtenbeweging 'Charta 77' in Tsjechoslowakije. Zijn ervaringen heeft hij beschreven in het boek 'Dissidenten en Vredessjoemelaars'. Ook vertaalde hij het in het artikel genoemde boek van Václav Klaus 'Blauwe Planeet (niet groen)'. Tenslotte is hij initiator van de 'Stichting Geschiedenis Totalitaire Regimes en hun Slachtoffers' (SGTRS).

MEDITATIE
EEN WEG TOT HEIL?

Inleiding

Deze bijdrage is bedoeld als een aanzet tot bezinning op allerlei vormen van meditatie zoals die worden aanbevolen en ingezet in therapieën[1] en inmiddels ook in geloofsgemeenschappen waar christelijke meditatie 'in' is. Ik wil iets zeggen over de schaduwkanten ervan en over de bezwaren tegen mediteren, ook bezwaren die Gods Woord noemt. Uiteraard is de slotvraag: hoe dan wel?

Meditatie

Meditatie is populair, waarschijnlijk vanwege zijn mooie beloften die het goed doen in een wereld vol stress, rumoer, slapeloosheid, onzekerheid en angst. Een citaat: 'Alle grote leiders en succesvolle mensen weten het. Mediteren levert een hoop op. (...) Mij maakt het een stuk gelukkiger.'[2] Heb je behoefte aan rust en stilte? Hindert stress je in je functioneren? Ga je gebukt onder spanningen in de relationele sfeer? Het beoefenen van een of andere vorm van meditatie kan je in balans brengen[3]. Het brengt rust en ruimte in je geest, of dat nu (hindoeistische) transcendente meditatie[4] is, boeddhistische (zen-) meditatie, islamitische of christelijke meditatie[5]. Het helpt je in de zoektocht naar je innerlijke kracht, het goddelijke of de godsopenbaring in jezelf. Die goddelijkheid kan echter zo verduisterd zijn, dat je er moeite voor moet doen om die te herontdekken. Een in 2014 uitgegeven glossy[6] belooft op de omslag: 'Wie stilte zoekt, vindt wat is verloren'.

Meditatie wordt ook gezien als een heilzaam middel tegen agressie; het maakt dat mensen liefdevoller met elkaar omgaan en elkaar minder bevooroordeeld benaderen. De Dalai Lama zei daarover: 'Als elke achtjarige in de wereld onderwezen wordt in meditatie, zal de wereld binnen één generatie zonder geweld zijn'. Het zou ook effectief zijn tegen verslavingen.

Effect

Meditatie wordt bij voorkeur beoefend in een stille, prikkelarme omgeving. Om je te concentreren op jezelf wordt het gebruik van een mantra[7] aanbevolen: het voortdurend herhalen van een woord, een zin of een melodie. Dat mag een woord zijn dat je niet begrijpt, een woord uit een andere taal bijvoorbeeld. Je herhaalt het minutenlang zonder erover te denken, zodat je je geest afsluit en een soort trance ontstaat. Door die herhaling wordt namelijk een 'overstap' van je linker naar je hersenhelft bewerkstelligd, van het rationele naar het intuïtieve. Het bewuste denken wordt stilgezet en gedachten komen vanzelf op (of niet). Er zijn mensen die zeggen, dat ze door meditatie-oefeningen minder onderhevig zijn aan stress en dus meer rust ervaren, ook in hun werk. Anderen noemen dat ze meer controle over zichzelf hebben gekregen, over hun mentale welzijn.

Schaduwkanten

Kan dat, rust vinden in je innerlijk? Is meditatie een verantwoorde methode? Zitten er ook nadelen en gevaren aan? Die zijn er en ze zijn zowel psychologisch als religieus van aard. Een onderzoeksrapport uit 2018[8] relativeert de gunstige resultaten van meditatie. Een kwart van het aantal mensen dat gedurende minstens twee maanden regelmatig meditatie beoefent, blijkt onaangename neveneffecten te ervaren: angsten, verstoorde emoties en toegenomen onrust. Een deelnemer verklaarde, dat zij, elke keer wanneer zij zich op haar ademhaling concentreerde, een toename van haar angsten waarnam. Een ander zei: 'Ik wordt hypergevoelig van meditatie en daardoor neemt mijn stress toe'. Een derde zei, dat ze als gevolg van het concentreren op zichzelf alleen nog maar vragen overhield als: 'Ben ik wel normaal, is mijn ademhaling wel goed, mankeer ik iets aan mijn hart?'

Een ander onderzoek komt tot de conclusie, dat meditatie ernstige depressie, gevoelens van zinloosheid en zelfs suïcide tot gevolg kan hebben.[9] Anderen krijgen hallucinaties of psychoses als gevolg van hun 'vernieuwde gedachten'. Dr. Willoughby Britton[10] constateerde, dat de schade maanden, jaren of zelfs levenslang kan duren.

1. Zoek bijvoorbeeld op het internet naar de termen 'geleide meditatie', 'bodyscan', 'dankbaarheidsmeditatie', 'mindfulness', 'visualisatie'.
2. www.sannyzoektgeluk.nl/ontspannen-in-10-minuten-met-deze-meditatie
3. Kernbegrippen zijn stilte, concentratie, meditatie, contemplatie.
4. Zie wwww.bijbelenonderwijs.nl/occult-en-licht/transcendente-meditatie-3/, en https://bijbelenonderwijs.nl/occult-en-licht/transcendente-meditatie
5. Denk aan Christfulness, zie www.bijbelenonderwijs.nl/occult-en-licht/christfulness
6. *'Stil. De reis naar binnen.'* Mirjam van der Vegt e.a., 2014
7. Zie www.bijbelenonderwijs.nl/bijbel-en-new-age/mantra/ en https://bijbelenonderwijs.nl/occult-en-licht/mantra-2
8. www.medicalnewstoday.com/articles/325167
9. 'Dark Side of the Meditation: How to Dispel this Darkness',
10. www.researchgate.net/publication/335365372_Dark_Side_of_the_Meditation_How_to_Dispel_this_Darkness

De stelling van de Dalai Lama blijkt ook niet houdbaar te zijn. Een rapport uit 2017 stelt, dat agressie en vooroordelen niet afnemen door mediteren. Verbetering betreffende empathie en onderlinge sociale betrokkenheid werden alleen beschreven als de meditatie-instructeur ook mede-auteur van het onderzoek was. Mensen worden niet socialer en meer liefhebbend, als ze meditatie beoefenen.

Merkwaardig. In magazines over stilte, retraite en meditatie wordt vrijwel nooit melding gemaakt van de mogelijke negatieve neveneffecten. Waarom niet? Eén op de drie deelnemers ondervindt nota bene negatieve gevolgen!

Bezwaren

Nu zou je meditatie kunnen afwijzen vanwege de schadelijke bijwerkingen. Er is echter meer aan de hand. Ook wanneer alle deelnemers uitsluitend gunstige ervaringen zouden hebben, blijft dit bezwaar staan: meditatie is een weg zonder God en Christus en plaatst dus de autonome mens in het centrum van zijn ervaringen en handelen. Dat licht ik toe.

Onder het kopje 'Effect' heb ik iets gezegd over de methodiek van meditatie. De vraag is nu: lost dat iets op van je zorgen en problemen? Stel, dat je zorgen hebt op je werk of in een persoonlijke relatie. Wat zou dan het gunstige effect van meditatie kunnen zijn? Misschien dit: je stopt met denken; daardoor denk je ook niet aan je zorgen en daardoor ervaar je een zekere rust. Meditatie kan een gunstig effect hebben op je bloeddruk, je kunt je er rustiger door voelen. Maar je omstandigheden blijven onveranderd. Lijkt dat niet op het gebruik van tranquillizers, drugs en alcoholische dranken waardoor je problemen kleiner lijken?

Het grootste en meteen het minst onderkende gevaar kunnen we ontlenen aan Jezus' woorden over de onreine geest. *En wanneer de onreine geest van de mens uitgegaan is, zo gaat hij door dorre plaatsen, zoekende rust, en vindt ze niet.* Dan zegt hij: *Ik zal weerkeren in mijn huis, vanwaar ik uitgegaan ben; en komende, vindt hij het leeg, met bezemen gekeerd en versierd. Dan gaat hij heen en neemt met zich zeven andere geesten, bozer dan hijzelf, en ingegaan zijnde, wonen zij aldaar; en het laatste van die mens wordt erger dan het eerste (*Mattheüs 12:43-45). Oosterse meditatie is er op uit om je geest leeg te maken, je denken te stoppen en vervolgens in je te laten opkomen wat er vanzelf ontstaat. Iedereen die zijn eigen hart een beetje kent, weet dat het niet vanzelfsprekend is dat er woorden van God in je hart opkomen als ze niet eerst van God komen! Een leeg hart dat niet gevuld wordt door het Woord van God, Jezus Christus, het levende Woord, loopt groot gevaar om in bezit genomen te worden door de vader van de leugen!

Eén van de technieken die gebruikt worden bij meditatie is het herhalen van een mantra. De Heere Jezus zegt echter: *En als u bidt, zo gebruik geen ijdel verhaal van woorden, zoals de heidenen; want zij menen dat zij door hun veelheid van woorden zullen verhoord worden. Wordt dan hun niet gelijk; want uw Vader weet, wat u nodig hebt, eer u Hem bidt (*Mattheüs 6:7-8). Het Griekse woord dat vertaald is met 'verhaal' betekent 'herhalen'. Dat is nu precies wat meditatie met een mantra doet: een woord of zin wordt zo vaak herhaald, totdat men in een bepaalde toestand geraakt. Zo wil God niet benaderd worden! Stel u voor, dat iemand u op die manier zou aanspreken als hij iets van u wil vragen. Dan voelt u zich toch niet serieus genomen? Daarbij is de bedoeling van de Heere Jezus natuurlijk, dat de verhoring van het gebed niet afhangt van de herhaling van woorden. Dat is tot oneer van God! Hij is genadig en barmhartig en voordat u Hem bidt, weet uw Vader al wat u nodig hebt.
Mediteren richt zich volledig op jezelf. Je hebt er niemand voor nodig, hoogstens een instructeur. Dat moet toch een heilloze weg zijn! Heil, dat wil zeggen heling, vind je niet in jezelf. En als je al een god vindt in je innerlijk, dan is dat niet je Schepper en ook niet je Heiland.

In deze brochure worden ook de schaduwzijden van de training aan de orde gesteld. (€ 1,95, zie de webshop).

"Een leeg hart dat niet gevuld wordt door het Woord van God, Jezus Christus, het levende Woord, loopt groot gevaar om in bezit genomen te worden door de vader van de leugen!"

Ook zogenoemde christelijke meditatie leidt niet zonder meer in de juiste richting. Het leegmaken van je geest schept ruimte voor spontane gedachten; volgens sommige christelijke meditatieleiders zouden die gedachten ook God kunnen zijn. Iemand verwoordt het zo: 'Wanneer je op zoek gaat naar wat God je wil zeggen, kun je je hart als kompas gebruiken. Leer naar je biddende hart te luisteren en vang de signalen op die het je ingeeft. Wees gericht op de goede signalen en vertrouw daarop. Wanneer je blij of enthousiast wordt, kan dat iets zeggen over de aanwezigheid van God en over het dichter bij God komen. Word je boos of geïrriteerd, dan kan dat duidelijk maken dat je op afstand van God komt. Zoek de echte vreugde die van God komt. Sta open voor troost en vertrouwen.'[11] God Die in jezelf opkomt, je hart als kompas... in de Bijbel lees ik echter een heel andere taal!

Wat zegt Gods Woord?

Bijbelse meditatie, het overleggen of overdenken van Gods Woord maakt je niet leeg, maar vult je met dat Woord. In Jozua 1:8 lezen we daarover bijvoorbeeld: *Dat het boek van deze wet*[12] *niet wijke van uw mond, maar overleg het dag en nacht, opdat u waarneemt te doen naar alles, wat daarin geschreven is; want alsdan zult u uw wegen voorspoedig maken, en alsdan zult u verstandig handelen.* We vinden hetzelfde woord, dan vertaald met 'overdenken', in Psalm 1:1-3: *Welgelukzalig is de man, die niet wandelt in de raad der goddelozen, noch staat op de weg der zondaren, noch zit in het gestoelte der spotters; maar zijn lust is in de wet*[13] *van de HEERE, en hij overdenkt Zijn wet*[14] *dag en nacht. Want hij zal zijn als een boom, geplant aan waterbeken, die zijn vrucht geeft op zijn tijd, en welks blad niet afvalt; en al wat hij doet, zal wel gelukken.* In het Nieuwe Testament vinden we het Woord van God in de persoon van de Heere Jezus. **Het overdenken van Zijn leven en Zijn werk, Zijn beloften en Zijn koninkrijk kunnen ons hart zo vullen, dat de zorgen van dit leven in een heel ander licht komen te staan. Hij is hét Licht der wereld.**

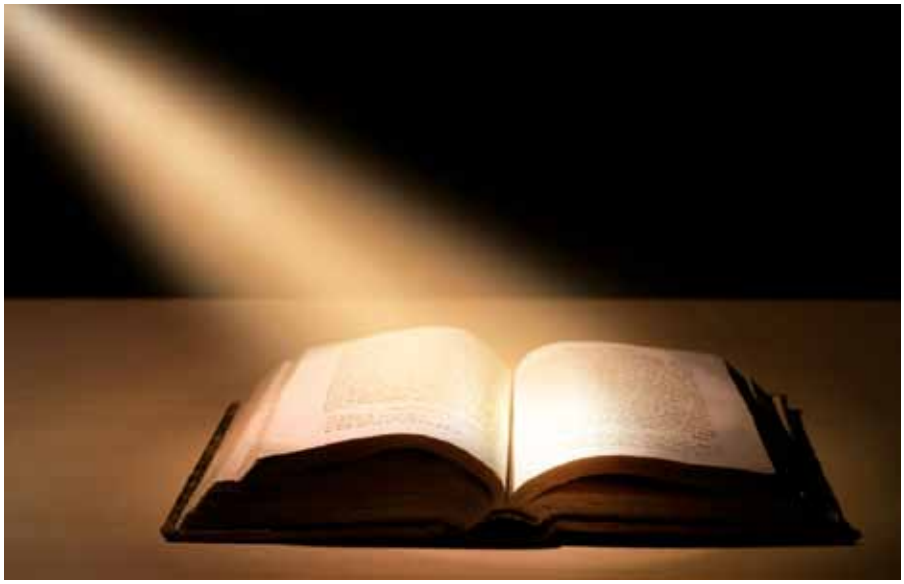

Onze God wijst ons in Zijn Woord één weg, dé Weg: Jezus Christus. Buiten Hem is er geen heil en geen rust. *Komt herwaarts tot Mij, allen die vermoeid en belast zijt, en Ik zal u rust geven* (Mattheüs 11:28).

Veelzeggend zijn in dit verband de woorden die Jezus sprak in Johannes 16. Hij zegt tegen Zijn discipelen dat Hij van hen weggaat en Hij kent hun droefheid daarover. Maar dan geeft Hij hun de belofte van de Geest Die komen zal. Wat een levenskracht en vreugde openbaart zich op de Pinksterdag als de Heilige Geest de harten van mensen vervult!

Jezus zegt ook, dat hun droefheid blijdschap zal worden, want Hij zal hen weer zien en niemand zal die blijdschap van hen kunnen wegnemen. En dan besluit Hij met deze woorden: *Deze dingen heb Ik tot u gesproken, opdat u in Mij vrede hebt. In de wereld zult u verdrukking hebben, maar heb goede moed, Ik heb de wereld overwonnen.* Laten we over die woorden nadenken, zodat het verlangen naar Hem ons doet uitroepen: *Ja, kom, Heere Jezus!* (Openbaring 22:20b). ■

Hans van Buren

De heer Van Buren is werkzaam bij het reformatorisch onderwijs.

“ Bijbelse meditatie, het overleggen of overdenken van Gods Woord maakt je niet leeg, maar vult je met dat Woord. ”

11. www.visie.eo.nl/artikel/2018/08/wat-christelijke-meditatie-met-je-doet
12. Heb. Torah, d.w.z. onderwijzing, richtlijn, instructie.
13. id.
14. id.

Linkse partijen als SP, PvdA en GroenLinks hebben begin oktober 2021 een motie ingediend waarin verwoord is, dat alle identiteitsverklaringen binnen het onderwijs afgeschaft moeten worden. Die motie werd met een meerderheid van de leden van de Tweede Kamer aangenomen. De Vereniging van scholen op gereformeerde scholen (VBSO) heeft al in 2020 een artikel over die identiteitsverklaring samengesteld die aangeeft waar christelijke scholen voor staan. Ouders die met het algemeen christelijk onderwijs hebben te maken, worden ook op deze wijze verantwoord op de hoogte gebracht.

Ruimte voor reformatorische identiteitsverklaringen is niet zo raar

17 november 2020

Het debat over burgerschap in de Tweede Kamer werd gedomineerd door ophef over identiteitsverklaringen van reformatorische scholen. Het leidde tot veel felle reacties, met name aan minister Slob: hij zou de onderwijsvrijheid verkeerd toepassen door ruimte te laten voor bepaalde afwijkende opvattingen over homoseksualiteit.

Nu heeft mogelijk enige spraakverwarring over de aanduiding 'homoseksualiteit afwijzen' een rol gespeeld. Feit is dat reformatorische scholen vanaf het begin werken met een dergelijke identiteitsomschrijving. De primaire reactie van minister Slob strookte ook met wetgeving en beleid vanaf de Algemene wet gelijke behandeling van 1994.

Voor een doordacht standpunt moeten in elk geval twee vragen worden gesteld. Allereerst: om wat voor omgang met homoseksualiteit gaat het nu op deze scholen met een reformatorische identiteitsverklaring? Daarnaast is van belang: wat is de rol van de staat in confessioneel onderwijs?

Rechtsstaat

Om met de laatste vraag te beginnen: identiteitsverklaringen maken duidelijk waar de school voor staat, zodat bij aanmelding een goede keus kan worden gemaakt. Daarbij is van belang om te bedenken dat onderwijs altijd een bepaald levensbeschouwelijk uitgangspunt heeft.

Je visie op 'het goede leven' bepaalt waarvoor je de kinderen stimuleert en hoe je ze vormt, welke waarden je wilt overdragen, waarom je naastenliefde en respect belangrijk vindt. De reformatorische scholen zijn een onderdeel van het brede onderwijspalet in Nederland, en nemen daarin een voor de betrokken ouders noodzakelijke plaats in, omdat zij het wezenlijk vinden dat de vorming op school in lijn is met de opvoeding.

Dit brede levensbeschouwelijke scholenpalet is er sinds 1848. Scholen kunnen door burgerlijk initiatief in stand worden gehouden. Ook om daarmee de organisatievrijheid voor religies te honoreren. Als onderdeel van de civil society zijn scholen dus geen verlengstuk van de staat, maar hebben een eigen verantwoordelijkheid om waarden en normen uit te dragen. Met een verantwoordelijkheid naar heel de samenleving (in burgerschapsvorming), maar primair aan de ouders.

Veel reacties op de reformatorische identiteitsverklaringen wekken echter de suggestie dat de scholen primair 'van de hele samenleving' zijn en dus ook 'van de politiek'. Voor wie inderdaad deze lijn overweegt, is van belang om te beseffen dat dit een fundamentele breuk zou zijn met de vorige eeuw. Daarbij moeten we op zijn minst vragen stellen. Hoe verhoudt zich dat tot de rechtsstaat? Hebben ouders niet meer het recht op levensbeschouwelijk aansluitend onderwijs? Weet de staat beter dan de ouders welke morele vorming goed is? Wil de staat inderdaad bepaalde minderheidsopvattingen op scholen verbieden?

De meesten zullen met mij eens zijn dat dit laatste niet zou passen in een pluriforme rechtsstaat. Gelukkig staan juist die rechtsstaat en de bijbehorende basiswaarden de laatste jaren extra in de belangstelling.

Veilige schoolomgeving

Maar hoe zit het nu met die identiteitsverklaringen? Voor alle duidelijkheid: er zijn geen afzonderlijke ouderverklaringen over afwijzen van homoseksualiteit; wel wordt in reformatorische identiteitsverklaringen de bijbelse levenshouding omschreven en daarbinnen is er ook de visie op seksualiteit, als een scheppingsgave binnen een duurzame man-vrouw-relatie. Over die verklaringen gaat de discussie, waarbij de vraag is gesteld of dit kan samengaan met een veilige schoolomgeving voor lhbti-leerlingen. Wat mij betreft is voor deze vraag noodzakelijk – wat je ook vindt van die opvatting – om daarbij het geheel van de daarmee samenhangende levenshouding te betrekken. Juist ook in de identiteitsverklaringen gaat het om het geheel van deze levenshouding. Je begrijpt het puzzelstukje alleen, als je de puzzel ziet. Daarom geef ik hieronder wat grotere trekken hiervan weer.

Je levensvisie hangt samen met hoe je naar mensen kijkt. In de reformatorische levensvisie is dat vooral gericht op de afhankelijkheidsrelaties van mensen naar elkaar en naar God toe. En hoe je op God mag vertrouwen en elkaar kunt helpen. Dat vertrouwen geeft invulling en hoop aan het leven, voor iedereen.

Daarbij hoort ook respect voor iedereen zoals hij is, en oprecht luisteren naar het verhaal, opvattingen en gevoelens van leerlingen – dus ook lhbti-leerlingen. Leerlingen mogen zijn wie ze zijn. Tegelijk geldt in dit mensbeeld dat de realiteit van de zonde voor iedereen het worstelen tegen verkeerde neigingen nodig maakt en dat kan voor verschillende mensen ook op verschillende terreinen liggen. Dit mensbeeld houdt bijvoorbeeld niet zozeer in dat mensen zich als autonome individuen ontplooien, en ook niet dat je seksuele beleving je identiteit bepaalt. Een veilige schoolomgeving is essentieel en dit kan in het geheel van deze levensovertuiging samengaan met de seksualiteitsopvatting. Ook de schoolsetting die aansluit bij de christelijke waarden en normen die de kinderen thuis meekrijgen, helpt bij die veilige omgeving. Doel is de leerlingen te laten ontwikkelen tot zelfstandig oordeelsvormende, verantwoordelijke burgers.

Gesteld dat het klimaat op reformatorische scholen hiermee inderdaad overeenkomt, dan vraagt dat op zijn minst om meer verdieping hierin, alvorens de (on) veiligheid te beoordelen. Respect betekent: interesse tonen in wat de ander ten diepste drijft. Dat wens ik iedereen toe, ongeacht geloof of geaardheid. ■

Dit opinieartikel is geschreven door mr. drs. J. (Jaco) van den Brink, jurist en onderwijsadvocaat voor de VBSO. Bron: Ruimte voor reformatorische identiteitsverklaringen is niet zo raar - VBSO

Nieuwe scholen

'Bethábaraschool wil veilige haven zijn in zorgvolle tijd', was de kop in het RD van 13 november 2021. Anno 2021 een school in Veenendaal starten met een uit Engeland afkomstig lesprogramma is uniek. Op de site van de school, https://joy-academy.nl, wordt nader op de achtergrond ingegaan. De school, JOY Academy geheten, werkt met een individueel lesprogramma Accelatered Christian Education (ACE). Het is een concept dat met thuisonderwijs overeenkomt. Kinderen werken op hun eigen tempo lesboeken door. Op ieder gebied leren de kinderen, dat God de oorsprong is van alles en dat Zijn Woord, de Bijbel, het fundament voor het leven is. De leerlingen, 33 in totaal, kunnen tot hun 18e op de school terecht.

In het artikel in het RD, www.rd.nl/artikel/950727-bethabaraschool-wil-veilige-haven-zijn-in-zorgvolle-tijd, beantwoordt ds. Jansen, baptistenpredikant en lid van het schoolbestuur, de vraag waarom in Veenendaal een nieuwe school gesticht wordt. Zowel in de plaats zelf als in de directe omgeving zijn diverse reformatorische scholen. Het antwoord luidt: „Dat verlangen komt voort uit zorg om de koers van het reformatorisch onderwijs. De wereldse sfeer op scholen druist in tegen hoe wij kinderen willen opvoeden." Hij wijst op het mediagebruik, de lossere kledingvoorschriften en de teloorgang van de onderlinge gezagsverhoudingen. Ook de aanscherping van de burgerschapswet door de overheid wordt als punt aangevoerd.

Cruciaal is de geloofsdoop, daar bestuursleden, personeel en leerlingen allen tot de baptistengemeente behoren. Door dat standpunt worden leerlingen niet altijd op een reformatorische school toegelaten.
Volgens de site van de school werkt bij JOY Academy elke student individueel op zijn of haar eigen niveau en tempo. De nadruk ligt op leren in plaats van les krijgen. Het individuele leersysteem ACE is van zeer goede kwaliteit. Het sluit aan bij ieders eigen niveau en hoort bij de beste onderwijssystemen van de wereld.
Ook *The Foundation* in Hardinxveld-Giessendam werkt met hetzelfde lesprogramma ACE. Zie eventueel www.thefoundation.nl/nl. Hetzelfde geldt voor *de Ceder* in Boskoop. Zie www.ceder.nl. ■

Kort nieuws

➤ CONTRIBUTIE 2022

Als bestuur hebben we besloten de contributie voor 2022 te verhogen naar €17,50 per jaar. **Alleen al de verzendkosten zijn met 57% in twee jaar gestegen.** We hopen op uw begrip. Het eerstvolgende magazine zal maart 2022 verschijnen. Het zou ons enorm helpen als u een automatische incasso afgeeft voor 2022. Dit kan via onze website en ook bij het eerstvolgende magazine zal een machtigingsformulier worden meegestuurd. ■

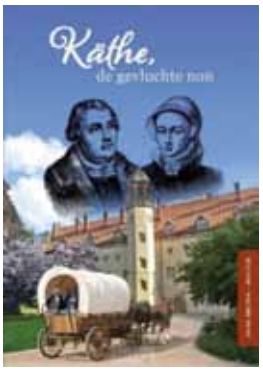

➤ KÄTHE, DE GEVLUCHTE NON

Dit is de titel van een boek dat door Anne Bruins-Bouter geschreven is. Het boek telt 241 blz. en de prijs is € 17,95.

De tekst op de boekomslag geeft het volgende weer:

'Katharina, het is zover! In de paasnacht worden we bevrijd! Alles is geregeld. Geen vragen stellen nu, we moeten heel voorzichtig zijn. Koopman Koppe uit Torgau komt ons met zijn grote wagen halen, hij neemt ons allemaal tegelijk mee. Zorg dat je er klaar voor bent!' In het voorjaar van 1523 vluchten negen nonnen in het holst van de nacht uit hun klooster waar ze al jarenlang verblijven. Wat heeft hen ertoe gebracht om dit te doen? Het is levensgevaarlijk, maar toch wagen ze de stap. Ze zoeken hulp bij Martin Luther in Wittenberg. Voor de meesten van hen weet hij onderdak of een huwelijk te regelen. Alleen Käthe blijft over. Wat nu?

Wie was deze bijzondere vrouw, die zo'n grote rol heeft gespeeld in het leven van de bekende reformator? Lees het zelf in dit historische jeugdboek, dat ook een verrassende inkijk geeft in het huwelijk en het gezinsleven van Luther. Een boeiend en aansprekend verhaal.

Een persoonlijke kijk van een bestuurslid op dit boek

In dit mooie boek voor kinderen wordt de levensloop van de vrouw van Luther beschreven. Käthe, afkomstig uit een adellijk geslacht Von Bora, wordt al als jong meisje in een klooster geplaatst. Na eerst overgeplaatst te zijn naar het Augustijnenklooster te Erfurth gaat ze daarna naar het klooster Mariënthron in Nimbschen. Daar legt in ze in 1515 ook haar gelofte af en wordt non. In 1517 spijkert Luther zijn 95 stellingen tegen de aflaat op de deur van de Slotkapel in Wittenberg. Käthe hoort in het klooster de verhalen over Luther en vlucht vervolgens met enkele andere nonnen uit het klooster. Via allerlei wegen ontmoet ze Luther en deze vraagt haar ten huwelijk. In deze tijd woeden er regelmatig pestepidemieën in het land. Al spoedig worden er kinderen geboren. Käthe is in huis degene die alles regelt. Luther is vaak op pad of op de vlucht. Hij noemt haar dan ook Herr Käthe. Het gaat in dit boek hoofdzakelijk om haar. De strijd van haar man met het kerkelijk gezag komt aan de orde. Wel mis ik een kritische noot over de veranderde visie van Luther op de Joden in die tijd. Na de dood van Luther in 1546 vlucht het gezin vanwege de burgeroorlog naar Maagdenburg. Door de heersende pestepidemie wordt uitgeweken naar Braunschweig. In 1552 overlijdt Käthe in Torgau.

De auteur, mevr. Bruins, heeft een interessante familiegeschiedenis beschreven. ■

➤ WAARDERING

Geachte heer/mevrouw,

Al jaren zijn wij lezer van het blad van Bijbel & Onderwijs en zijn hier ook erg blij mee. Wij hebben onze twee oudste kinderen altijd met Kerst een abonnement gegeven en nu is ook onze derde getrouwd en ook hem willen wij een abonnement geven. ■

Naam en adres is bij de redactiebekend.

➤ TATOEËREN

Naast de drie artikelen over tatoeeren op de site van B&O is nog een vierde toegevoegd: *Tatoeëren voor Jezus.* De auteur, David Cloud, begint zijn artikel met een opmerkelijk feit: 'Uit een onderzoek in Canada bleek dat "75% van de jonge conservatieve christenen gelooft dat tatoeage een geoorloofde spirituele uitdrukking is" ("For the Love of God", The Vancouver Sun, Vancouver, British Columbia, februari 1999). Het ligt voor hand dat hij met de cruciale vraag komt: Wat is er mis met "christelijke" tatoeage? Aan de hand van de Bijbel gaat hij na wat tatoeëren inhoudt. Bovendien geeft hij niet alleen uitleg over het woord 'tatoeëren', maar maakt hij ook bekend waar het vandaan komt en hoe het fenomeen is verspreid.

Drie citaten

- 'Tatoeëren wordt nog steeds nauw geassocieerd met afgoderij, heidendom, morele losbandigheid en rebellie.
- Een jonge vrouw die tatoeages liet zetten voordat ze gered werd, vertelde me dat tatoeëren verslavend is.
- Een laatste argument tegen tatoeage is dat het lichaam van de gelovige niet van hem is; het is de tempel van de Heilige Geest.' ■

➤ KLIMAATHYPE (2)

In het magazine *Middernachtsroep*, oktober 2021, wordt in het artikel *Wanneer God de waanzin duidelijk maakt,* ook het klimaat ter sprake gebracht. Citaat: Dr. Wolfgang Thüne, afgestudeerd meteoroloog en weerpresentator bij het ZDF gedurende vele jaren, legt in zijn boek *Propheten im Kampf um den Klimatthron* (Profeten in de strijd om de klimaattroon) uit, dat 'het totaal onmogelijk is om

het weer correct te voorspellen over een periode van meer dan negen dagen. Op het gebied van het klimaat echter pretendeert een onverantwoord handelende groep wetenschappers voorspellingen te doen voor de komende 90 jaar en wordt daarbij gesteund door onkritische politieke betrokkenen. De voorspellers van de klimaatramp betogen dat CO_2 bijdraagt tot de opwarming van de aarde door een terugstralingseffect. Dr. Thüne verklaart, dat dit om natuurkundige redenen helemaal niet mogelijk is: 'Warmte kan immers alleen van warm naar koud stromen en niet omgekeerd.' ■

➤ MEDIUM BEKEERT ZICH

De wereldvermaarde waarzegster (medium), Doreen Virtue, heeft afstand van haar occulte bezigheden genomen. In Duitsland is het boek verschenen, *Von der Engelskönigin zur Königstochter* (Van engelenkoningin tot dochter van de Koning) waarin ze haar bekering beschrijft.

In het Duitse blad *'fest und treu',* 03/2021, wordt in de recensie over dat boek over haar verandering vermeld: "Ik miste de echte Jezus die we in de Bijbel leren kennen. Ik had de 'valse Jezus' die men in esoterische meditatie of energetische genezing vindt." (blz. 118)

De recensent vermeldt verder: "Het is ontroerend om te lezen hoe de schrijfster door het lezen van de Bijbel stap voor stap haar verlorenheid, haar schuld tegenover God en tegenover haar vele esoterische bewonderaars besefte en uiteindelijk in 2017 een intens berouw doormaakte - met alle gevolgen en het verzoek aan de lezers om vergeving voor haar eerdere boeken."

Aan het eind van de boekbespreking komt een persoonlijke opmerking van de recensent: "Nu esoterische tendensen meer en meer ook in evangelische kringen doordringen en niet doorzien worden, is dit boek een belangrijke en aangrijpend geschreven eye-opener."
Bij de uitgever, *Gerth Medien*, staat o.a. ook nog bij dit boek vermeld: "In dit boek vertel ik je hoe ik geleerd heb God te vertrouwen, nadat ik vele tientallen jaren verspild had door volgens mijn eigen wil te leven. Ik probeerde niet langer de toekomst te voorspellen en te beheersen en leerde te vertrouwen op Gods soevereine heerschappij. Jezus redde mijn ziel van de leugen en opende mijn ogen voor Zijn waarheid."
Dat Doreen Virtue ook een veelschrijver is geweest, blijkt wel uit de vele tientallen occulte boeken op de site bol.com. ■

➤ CHRISTELIJKE KINDERBOEKENWEEK 2021

Van 6 tot en met 16 oktober 2021 was weer de jaarlijkse Kinderboekenweek. Die week stond in het teken van *Worden wat je wil*, waarin werd aangesloten bij het thema van de algemene Kinderboekenweek. Speciaal voor de Kinderboekenweek in de christelijke boekhandels werden er drie actieboeken uitgegeven die passen bij het thema. Daarnaast was er een Werkmap voor basisscholen en een CRIDZ Boekenkrant voor de kinderen. Het prentenboek voor de onderbouw werd gemaakt door Leontine Gaasenbeek. Bram Kasse was de auteur van het actieboek voor de middenbouw en Henriët Koornberg-Spronk schreef het actieboek voor de bovenbouw. De actieboeken voor de midden- en bovenbouw worden ook als luisterboek-cd uitgegeven door uitgeverij De Toren.

Het kinderboek van de algemene Kinderboekenweek, *Tiril en de toverdrank* van Bette Westera, dat gratis tijdens die week in de algemene boekhandel werd verstrekt bij aankoop van een boek, roept vragen op. Dat betreft niet haar poëzie – elk hoofdstuk begint met een gedicht – en proza waar een recensent van de Volkskrant zijn beoordeling over gegeven heeft: www.volkskrant.nl/cultuur-media/bette-westera-geeft-het-thema-van-de-kinderboekenweek-een-eigen-draai~bbc915ca. De titel doet al iets vermoeden. Tiril gaat op zoek naar een geheimzinnige toverdrank. Die zoektocht voert haar naar de eenogige oppergod Odin die de gezochte drank heeft. De hoofdpersoon heeft ontdekt, dat ze net als haar lievelingsgod Loki zich veranderen kan. Zo wordt ze een schaap, een eland en een steen. Op die tocht waar diverse hoofdstukken aan zijn gewijd, beleven Tiril en haar metgezel Thialfi diverse avonturen. Odin die zich in een adelaar veranderd heeft en in zijn snavel de verlangde drank heeft, geeft uitkomst: de goudgele drank wordt in een waterzak opgevangen. Die drank gebruikt Tirils vader, Sivert, zodat hij daardoor een gedicht kan maken dat hij aan de dorpsgenoten voordraagt met als gevolg dat het dorp niet vijandig staat ten opzichte van de koning van het Noorden, Harold Haardos.
De legitieme vraag is gerechtvaardigd, of ouders die in hun opvoeding de Heere Jezus centraal stellen, hun zoon of dochter op de basisschool door een boek de Noorse mythologie bekend moeten laten maken. ■

actieboek bovenbouw